

Provincie Noord-Holland

POSTBUS 3007 | 2001 DA HAARLEM

Provinciale Staten van Noord-Holland
door tussenkomst van de statengriffier mw. drs. K. Bolt
Dreef 3, tweede etage
2012 HR HAARLEM

INGEKOMEN _7 MEI 2018

Gedeputeerde Staten

Uw contactpersoon

P.J. Hoogervorst
BEL/GRN

Telefoonnummer +31235143428
hoogervorstp@noord-holland.nl

1 | 9

Verzenddatum

- 7 MEI 2018

Kenmerk

999042/1064897

Uw kenmerk

Betreft: Naar een programma bodemdaling veenweidegebieden: "Het spoorboekje 2018 - 2019"

Geachte leden,

Ter uitvoering van art. 167, tweede lid, van de Provinciewet (inzake de actieve informatieplicht) brengen wij het volgende besluit van ons college ter kennis. Wij hebben op 24 april 2018 besloten om:

- a. een programma bodemdaling voor de veenweidegebieden te gaan ontwikkelen;
- b. dit programma te ontwikkelen langs de volgende vier sporen:
 1. betrekken, informeren, adviseren en samenwerken;
 2. visievorming en instrumentarium;
 3. innovatie en ontwikkeling;
 4. gebiedsgerichte projecten.

Tijdens de behandeling van het koersdocument van de omgevingsvisie en in motie 110 hebben uw Staten aangegeven bodemdaling een belangrijk onderwerp te vinden. In het koersdocument van de omgevingsvisie is dan ook de volgende ambitie opgenomen: " .. om gebiedsgericht en in gezamenlijkheid met de partners die daar mede voor verantwoordelijk zijn de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen."

Met deze brief willen wij u informeren over de opzet die wij willen volgen om te komen tot een programma bodemdaling veenweidegebieden, waarbinnen wordt gewerkt aan een integrale aanpak bodemdaling door een verbinding met de opgaven voor in ieder geval natuur, landbouw en water. Wij hebben ons bij de opzet om te komen tot een programma mede laten leiden door de excursie met Statenleden aan Nederlandse en Duitse (onderzoeks)locaties van 11-13 april jongstleden.

Naar een programma bodemdaling

Het programma zal nauw gekoppeld worden aan andere groene opgaven in de veenweidegebieden, zoals de ontwikkeling van (natuurinclusieve) landbouw, de verbetering van de weidevogelhabitat en de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland. Het programma bodemdaling wordt daartoe afgestemd met het programma natuurinclusieve landbouw, het programma Groen Kapitaal, de

Postbus 3007
2001 DA Haarlem
Telefoon (023) 514 3143
Fax (023) 514 3030

Houtplein 33
2012 DE Haarlem
www.noord-holland.nl
Kvk nummer 34362354
Btw nummer NL.0010.03.124.B.08

dossierhouder weidevogels en het programma NNN Laag Holland. Het gaat om meer dan afstemming alleen: er is veel synergie tussen deze programma's, er zijn meekoppelkansen (met name in de gebiedsgerichte projecten) en het gaat om dezelfde doelgroepen.

Het programma bodemdaling zal naast een groen, ook een sterk blauw karakter hebben. Zo dienen bijvoorbeeld de watergerelateerde opgaven in de Natura-2000 en NNN-gebieden een doorwerking te hebben in de KRW-doelen. Met name in het project 'Verbrakking Westzaan' vraagt dit om een verandering van KRW-doelen van zoet naar brak en het tegengaan van een verdere versnippering van het watersysteem in polder Westzaan. Ook deze doelen worden binnen het programma bodemdaling op elkaar afgestemd, om een eenduidige strategie en afstemming te krijgen op alle groenblauwe dossiers in het veenweidegebied.

Het onderwerp bodemdaling raakt aan de portefeuilles water, landbouw, natuur en ruimtelijke ordening. Omdat bodemdaling op landelijk niveau als één van de thema's onder het deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie zal komen te vallen, wordt het primaat voor dit onderwerp bij de portefeuille water belegd.

Ambitie en doelstelling

Het programma heeft als hoofdambitie "om gebiedsgericht en in gezamenlijkheid met de partners die daar mede voor verantwoordelijk zijn de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen." (koersdocument omgevingsvisie)

Het komende jaar, tot aan de nieuwe coalitie, gebruiken wij om te laten zien dat wij regie pakken op dit dossier, te bepalen wat wij willen en om de programmalijnen voor de jaren daarna neer te zetten. Dit noemen wij het 'spoorboekje', om aan te geven dat het programma nog in ontwikkeling is. Wij zullen het komende jaar tevens nodig hebben om onze rol en de rollen van andere partijen exacter neer te gaan zetten. De huidige rolverdeling 'provincie en gemeenten zijn verantwoordelijk voor de RO, de waterbeheerder faciliteert de functies' laat wellicht te veel interpretatieruimte en/of biedt te weinig inzicht in welke mate er behoefte is aan collegiale standpuntbepaling in meerdere bestuurslagen.

Opzet

Wij werken binnen het programma langs de volgende vier sporen:

Betrekken, informeren, adviseren en samenwerken

1. Betrekken en informeren van statenleden.
2. Betrekken, informeren en samenwerken in de Task Force Bodemdaling, met de provincie, de drie NH-waterbeheerders en de gemeenten Amsterdam en Zaanstad.
3. Betrekken, informeren en advisering door de gebiedscommissie Laag Holland, waarin de overheden, de landbouw-, natuur en milieuorganisaties zijn vertegenwoordigd.
4. Informeren en samenwerken in het Platform Slappe Bodem, een landelijk platform inzake bodemdaling in veenweidegebieden.
5. Betrekken en informeren van stakeholders.

Visievorming en instrumentarium

1. Het zorgdragen voor een goede inbreng van het onderwerp bodemdaling in de provinciale Omgevingsvisie.
2. Het opstellen van regionale bodemdalingsvisie(s), één en ander afhankelijk van hetgeen het Rijk hiermee wil bereiken.
3. Het gericht bij het Rijk aandringen op 'versnellers', d.w.z. activiteiten en maatregelen die het transitieproces van de landbouw bevorderen.
4. Het brengen van de paludiculturen onder het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de EU.

Innovatie en ontwikkeling

1. De uitbouw van het Innovatieprogramma Veen, waarvoor PS € 1 miljoen extra ter beschikking stelt en dat zich primair richt op innovaties in de landbouw.
2. De synergie en samenwerking met de programma's en projecten in het Veenweide Innovatie Centrum in Zegveld.
3. Het afronden van het project 'Omhoog met het Veen' in het Ilperveld en verdere vervolgstappen via het project 'Amsterdam Wetlands' van de gezamenlijke TBO's, primair gericht op wijzigingen in het natuurbeheer.
4. Ruimtelijke ontwikkelingen en perspectieven, primair gericht op een andere landschappelijke inrichting van veenweidegebieden.
5. Het verbinden van deze verschillende invalshoeken.

Gebiedsgerichte projecten

1. Ombouw van het project 'Verbrakking Westzaan' naar 'Westzaan Integraal', zodat de bodemdalingsproblematiek van de gemeente Zaanstad binnen de polder Westzaan integraal onderdeel wordt van het project.
2. Het integreren van de bodemdalingsproblematiek achter de Waterlandse Zeedijk met de natuuropgave, in het gebiedsproces Waterland-Oost.

Bodemdaling is nu een issue, maar er zijn ook in de afgelopen jaren al de nodige stappen gezet. Voor Laag Holland is dit gebeurd met scenariostudies (2010), een maatschappelijke kosten- en batenanalyse van deze scenario's (2011), de nota Toekomst Laag Holland (2014) en de start van het Innovatieprogramma Veen (2017). De stuurgroep Groene Hart heeft bodemdaling opgenomen in de visiedocumenten Voorloper Groene Hart (2009) en Perspectief Groene Hart (2017).

Wij gaan dus nu niet (weer) de tijd nemen om een visie te ontwikkelen en pas dan aan de slag te gaan. De ontwikkeling van het programma loopt parallel aan nu al lopende trajecten. Dat kan ook niet anders, er loopt al veel en de ontwikkelingen die nu spelen (politieke aandacht, opdracht tot maken regionale gebiedsvisies bodemdaling, het maken van de omgevingsvisie) vragen om direct handelen. Belangrijk is dus wel dat wij ons in deze fase niet al te veel vastleggen en dynamisch omgaan met hetgeen zich aandient.

Het spoorboekje 2018 - 2019

In 2018 en 2019 zetten wij het volgende in gang:

Betrekken, informeren, adviseren en samenwerken

1. Betrekken en informeren van statenleden

- Wij hebben een meerdaagse excursie voor statenleden op 11-13 april georganiseerd, met in het programma onder andere een bezoek aan de onderzoekslocatie Greifswald (Duitsland) en een presentatie over bodemdaling door programmamanager Peter Hoogervorst. Wij hebben geconstateerd, dat hervernatting van venen in Duitsland primair plaatsvindt in gebieden met een marginale landbouw of een natuurfunctie. Lisdodde, riet en veenmos worden op beperkte schaal afgezet als bouw materiaal en potgrond, of omgezet in energie in kleinschalige biomassa installaties. Wij willen –vanwege het feit dat wij in Nederland te maken hebben met bodemdaling in gebieden met een landbouwfunctie- bij het Rijk aandringen op ‘versnellers’ en ‘het brengen van paludiculturen onder het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de EU’ (zie onder kopje ‘Visievorming en instrumentarium’).
- Wij organiseren een informatiebijeenkomst over het onderwerp bodemdaling voor de statenleden, die niet kunnen deelnemen aan de meerdaagse excursie.
- Wij vragen de Staten in 2018 om richtinggevende uitspraken over het onderwerp bodemdaling, na dit informatie- en excursietraject, als kader voor de uitvoering en verdere vormgeving van het programma bodemdaling veenweiden.
- Wij bieden in 2018 -2019 een excursie aan voor statenleden naar het Zuiderveen en een veehouderijbedrijf in die directe omgeving, waar het Innovatieprogramma Veen in uitvoering is gegaan.

2. Betrekken, informeren en samenwerken in de Task Force Bodemdaling, met de provincie, de drie NH-waterbeheerders en de gemeenten Amsterdam en Zaanstad

- Wij starten de Task Force bodemdaling op en vragen de waterbeheerders met concrete casussen te komen, waar de bodemdaling binnen 10 – 20 jaar tot dusdanige maatschappelijke hoge kosten dan wel technische problemen gaat leiden dat een gezamenlijk proces noodzakelijk is om de fricties in functies en waterbeheer op te gaan lossen.
- Wij gaan met de gemeente Amsterdam en HHNK in gesprek om in enkele diepe droogmakerijen met een veenondergrond, waar de gemeente grondposities heeft, te bezien of hier al een project tot ontwikkeling kan worden gebracht om de bodemdaling te herstellen en/of dat hier eerst meer (tussen)resultaten van het Innovatieprogramma Veen voor benodigd zijn.
- Wij gaan met de gemeente Zaanstad en HHNK in gesprek over de ombouw van het project ‘Verbrakking Westzaan’ naar ‘Westzaan Integraal’.

3. Betrekken, informeren en advisering door de gebiedscommissie Laag Holland, waarin de overheden, de landbouw-, natuur en milieuorganisaties zijn vertegenwoordigd
 - Wij nemen deel aan de vergaderingen van de gebiedscommissie.
 - Wij stemmen in met het werkplan van de gebiedscommissie voor de jaren 2018-2019 en de adviezen die zij volgens dit werkplan gaat opstellen.
 - Wij zullen de adviezen van de gebiedscommissie gebruiken in onze besluitvorming (zie ook 'innovatie en ontwikkeling') en hierover rapporteren aan PS.
4. Informeren en samenwerken in het Platform Slappe Bodem, een landelijk platform inzake bodemdaling in veenweidegebieden
 - Wij overwegen lid te worden van het Platform Slappe Bodem.
 - Wij stemmen onze activiteiten met dit platform en met de andere provincies af, ter vermindering van dubbelingen in onderzoek en om zoveel mogelijk synergie in de uitvoering te realiseren.
5. Betrekken en informeren van stakeholders
 - Wij informeren en gaan in discussie met bewoners, agrariërs en terrein behorende organisaties over de aanpak van de bodemdaling in de veenweidegebieden;
 - Wij overwegen ook gericht andere stakeholders bij het onderwerp bodemdaling in veenweidegebieden te betrekken, zoals het midden- en kleinbedrijf (productontwikkeling) en grote ketenpartijen.

Visievorming en instrumentarium

1. Het zorgdragen voor een goede inbreng van het onderwerp bodemdaling in de provinciale Omgevingsvisie
 - Wij zullen het onderwerp bodemdaling inbrengen in samenhang met de beleidsdossiers landbouw, natuur en water.
2. Het opstellen van regionale bodemdalingsvisie(s), één en ander afhankelijk van hetgeen het Rijk hiermee wil bereiken
 - De minister van I&W heeft aangekondigd de provincies te gaan vragen om het voortouw te nemen om in samenspraak met waterschappen, gemeenten en alle andere partners regionaal samenhangende veenbodemplans op te stellen als onderdeel van de regionale klimaatstrategie en dit mee te nemen in het bestuursakkoord met de andere overheden. Op dit moment wordt bekeken of bodemdaling toegevoegd kan worden als vijfde thema (naast hittestress, droogte, wateroverlast en overstromingen) aan het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie. Wij gaan met het opstellen van regionale bodemdalingsvisies aan de slag, als er meer duidelijkheid is over hetgeen het Rijk hiermee wil bereiken.

3. Het gericht bij het Rijk aandringen op 'versnellers', d.w.z. activiteiten en maatregelen die het transitieproces van de landbouw bevorderen
 - Het Rijk kan haar wetgevende bevoegdheden gebruiken om de landbouw sneller om te laten schakelen naar natte en natuurinclusieve teelten. Zo kan het Rijk bijvoorbeeld de markt van natuurlijke vezels (lisdodde) vergroten door het instellen van een verbod op plastic verpakkingsmateriaal. Ook de vergroening van het belastingstelsel draagt bij aan een meer duurzame landbouw. Wij zullen het Rijk vragen of zij een eigen programma bodemdaling willen opstellen, met een gerichte inzet van zijn wetgevende en fiscale instrumenten.
4. Het brengen van de paludiculturen onder het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid van de EU
 - Agrariërs ontvangen vergoedingen van de EU vanuit het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB). Agrariërs die innoveren en overstappen naar paludiculturen (natte teelten) ontvangen die vergoedingen niet en worden hierdoor in een nadelige positie geplaatst ten opzichte van agrariërs met een gangbaar landbouwbedrijf (bijvoorbeeld veehouderij). Wij lobbyen bij het Rijk en bij de EU om paludiculturen onder het GLB te brengen.

Innovatie en ontwikkeling

1. De uitbouw van het Innovatieprogramma Veen, waarvoor PS € 1 miljoen extra ter beschikking stelt en dat zich primair richt op innovaties in de landbouw
 - Wij zijn lid van de stuurgroep Innovatieprogramma Veen, samen met Landschap Noord-Holland, de agrarische natuurvereniging Water Land en Dijken, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en gemeente Zaanstad en ontwikkelen gezamenlijk dit onderzoeksprogramma, met financiering van provincie, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de gemeenten in Laag Holland.
 - Wij zullen, in overleg met deze stuurgroep, het programma met € 1 miljoen uitbouwen, waardoor het Innovatieprogramma Veen niet alleen op het onderwerp bodemdaling, maar ook op een aantal andere aanvullende vragen, zoals bijv. het effect op de weidevogels, een antwoord kan bieden.
2. De synergie en samenwerking met de programma's en projecten in het Veenweide Innovatie Centrum in Zegveld.
 - Wij financieren mee aan de basisformatie van het Veenweide Innovatie Centrum in Zegveld en dragen eventueel financieel bij aan specifieke projecten.
 - Wij bevorderen de synergie tussen het Innovatieprogramma Veen en het onderzoek op het Veenweide Innovatie Centrum door uitwisseling van kennis en deelname aan stuurgroepen.

- Wij bevorderen een integrale samenhangende onderzoeksprogrammering, die niet alleen focust op bodemdaling, maar op alle beleidsthema's die in de veenweidegebieden actueel zijn. In het Veenweide Innovatie Centrum uit zich dit in een programmapakket met onder meer 'Sturen met Water', 'Veenweide beweiden', 'Aquatische landbouw' en 'Proeftuin Veenweiden'. In het laatstgenoemde project werkt het Veenweide Innovatie Centrum samen met tien melkveehouders om maatregelen te ontwikkelen en uit te testen om de stikstofbelasting te beperken, de bodemdaling te verminderen en de waterkwaliteit te verbeteren.
3. Het afronden van het project 'Omhoog met het Veen' in het Ilperveld en verdere vervolgstappen via het project 'Amsterdam Wetlands' van de gezamenlijke terrein beherende organisaties, primair gericht op wijzigingen in het natuurbeheer
- Wij vragen de gebiedscommissie Laag Holland om een advies uit te brengen over het nog te verschijnen rapport 'Amsterdam Wetlands'.
 - Wij zullen, in overleg met de terrein beherende organisaties en de gebiedscommissie Laag Holland, nagaan wat de vervolgstappen zijn op dit rapport en het project 'Omhoog met het Veen', zodat er in de komende collegeperiode mogelijk een grotere NNN-locatie met 'groeidend veen' van start kan gaan.
4. Ruimtelijke ontwikkelingen en perspectieven, primair gericht op de landschappelijke inrichting van veenweidegebieden in de toekomst
- Wij hebben een adviesbureau opdracht gegeven om de ruimtelijke perspectieven voor Laag Holland in beeld te brengen, door middel van een rapport.
 - Wij vragen de gebiedscommissie Laag Holland om een advies uit te brengen over dit rapport.
5. Het verbinden van deze verschillende invalshoeken
- Wij zullen medio oktober 2018 een GS-standpunt innemen op een aantal van bovenstaande rapporten en adviezen en PS hierover informeren. Wij willen de rapporten bundelen, zodat alle perspectieven (landbouw, natuur, landschap) in hun onderlinge samenhang kunnen worden beoordeeld.
 - Wij zullen ook in 2019 voor een dergelijke gebundelde aanpak kiezen, en daarbij tevens een overzicht presenteren van ontwikkelingen die elders in Nederland in gang zijn gezet.

Gebiedsgerichte projecten

1. Ombouw van het project 'Verbrakking Westzaan' naar 'Westzaan Integraal', zodat de bodemdalingsproblematiek van de gemeente Zaanstad binnen de polder Westzaan integraal onderdeel wordt van het project
- Wij zullen als trekker van het project 'Verbrakking Westzaan' het initiatief nemen om de ombouw van het project naar 'Westzaan Integraal' met de andere partners in het project te bespreken en gezamenlijke vervolgstappen in gang te zetten.

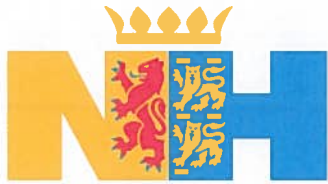
- Wij markeren dit omslagpunt met een persbericht en in onze contacten met inwoners, de agrariërs en lokale natuur- en milieuorganisaties.
2. Het integreren van de bodemdalingsproblematiek achter de Waterlandse Zeedijk met de natuuropgave, in het gebiedsproces Waterland-Oost
- Wij gaan na of grondeigenaren in Waterland-Oost bereid zijn om over te schakelen op (particulier) natuurbeheer, dan wel verplaatsing, en dat met name te stimuleren op laaggelegen gronden direct achter de Waterlandse Zeedijk.
 - Wij spannen ons in om kavelruilen tot stand te brengen om dit te bevorderen, en zetten daarvoor ook onze eigen grondposities in, binnen de gestelde kaders (ter vermijding van staatssteun).

Financiën

Het Innovatieprogramma Veen (IPV) beschikt over een budget van € 2,3 miljoen (€ 1,1 miljoen PNH, € 5 ton HHNK, € 7 ton gemeenten in Laag Holland), waarmee de basisfinanciering rond is. Maar daarmee kunnen geen aanvullende vragen worden beantwoord, zoals bijvoorbeeld de effecten op de weidevogelpopulatie. Door dergelijke vragen nu in het project mee nemen, kan het IPV een aantal integrale antwoorden gaan geven op meerdere beleidsterreinen, dus niet alleen op het dossier bodemdaling, maar ook op de dossiers water- en waterkwaliteit, natuurinclusieve landbouw, biodiversiteit/weidevogels en duurzaam grondstoffengebruik. Hiervoor is € 1 miljoen benodigd, dat in 2018 kan worden toegevoegd aan het IPV.

De overige € 0,58 miljoen is bestemd voor de Task Force Bodemdaling, dit is een combi van onderzoek en menskracht, benodigd voor het schrijven van regionale veenbodemvisie(s)¹ en het nodige uitzoekwerk over waterpeilen in gebiedsgerichte processen, waarvoor detailkennis benodigd is. Voor het gebiedsproces Waterland-Oost kan dit noodzakelijk zijn, als de bodemdalingscomponent aan het gebiedsproces wordt toegevoegd. En ook het project (verbrakking) Westzaan gaat een integrale aanpak tegemoet.

¹ In de WGO van 27 november 2017 heeft de minister van I&W aangekondigd de provincies te vragen om het voortouw te nemen om in samenspraak met waterschappen, gemeenten en alle andere partners regionaal samenhangende veenbodemvisies op te stellen als onderdeel van de regionale klimaatstrategie en dit mee te nemen in het bestuursakkoord met de andere overheden. Op dit moment wordt bekeken of bodemdaling toegevoegd kan worden als vijfde thema (naast hittestress, droogte, wateroverlast en overstromingen) aan het Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie.

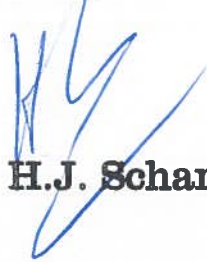

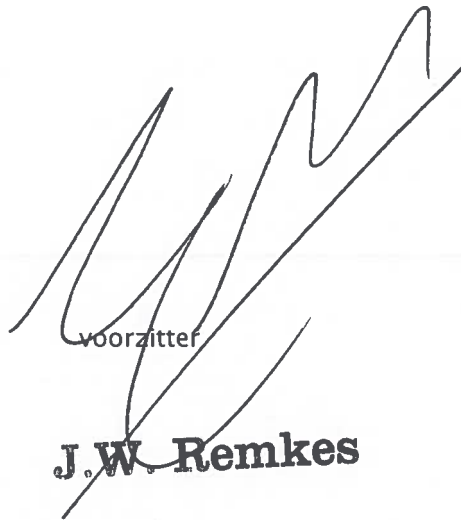
Een gedeelte van het bedrag is tevens bestemd voor de aanleg van natuurvriendelijke oevers. Het bedrag van € 0,58 miljoen wordt weggezet in 2018 en 2019.

Hoogachtend,

Gedeputeerde Staten van Noord-Holland,

provinciesecretaris

plv.

H.J. Schartman

voorzitter
J.W. Remkes